

„Soča“ izbaja vsak petek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.
Pol leta . . . . . „ 2.
Četrt leta . . . . . „ 1.

Pri oznanilih in tako tudi pri „pov. s'nicah“ se plačuje za navadno tristo p no vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

„Soča“ se dobivajo po 8 kr. v prodajnicah na Starem trgu in v Narodni knjižnici in v prodajnici G. Likarja v Semeniških ulicah h. št. 10.

Dopisi naj se pošiljajo vredništvu, naročnina pa opravniku „Soča“, š. g. Andreju Tabaj-u Via Canonica N. 3 v št. Roku v Gorici.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delavcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri opravištvu.

Zdramimo se!

Tam gori na Dunaji se nekaj kuha. Od vseh strani se povprašuje: Kaj pa bo? Mi smo prepričani vže zdaj, da kaj posebno novega ne bo. Avstrijska politika se razvija le počasi. Mi ne znamo kaker Francozi kar čez noč prevreči, kar je veljalo vže dolgo časa.

Vsa pozornost naša se pa obrača v gospojško zbornico, kjer za to izbrani gospodje premišljujejo, kaj in kako se znanim šolskim predlogom, ki ga je lani naučni minister prinesel v zbornico, da ž njim potolaži tiste nezadovoljneže, katere je toliko razgrel Liechtensteinov načrt o verski šoli.

Mi imamo v komisiji, ki se posvetuje o barona Gauča šolski noveli, nekaj odličnih katoličanov, celó tri škofe; ti bodo gotovo znali zagovarjati pravo, ki je ima cerkev in družina do vzgoje mladine. In trditi pač smemo vže zdaj, da tem gospodom ne more nikaker zadoštovati drobtinica, s katero hoče vlada zadovoljiti katoličane.

Vender, kaker se zdi, skuša Taaffejeva vlada katoliške duhove, ki postajajo od leta do leta odločniji in gorkejši, pomiriti, češ, naj se vender nekoliko ozirajo na položaj, na razmere. Te so tiste znane razmere, katere je Taaffe vredil in zapečatil z najnovejšim kompromisom.

Ta kompromis, ali kaker pravijo — sprava, bi bila imela poravnati le narodnostna ali jezikovna nasprotstva; a kaker se zdi, sega globlje: vgladila naj bi pot, po kateri bi si prišli nasproti desnica in levica s tem, da bi vsaka nekoliko odjenjala in popustila tudi od svojih načel. Tako naj bi se sklopila neka srednja, zmerna stranka, kakeršna je bila od prvega početka vzor Taaffejeve vlade. Kar je pa preodločnega, skrajnostnega, bodisi na desni ali na levi, ni za sedanjjo upravljivo vlado, to se mora potisniti v kot, izločiti. Kažejo nekatera znamenja, da se res odločno namerjava kaj takega. Skrajni levčarji in karkoli diši po radikalstvu, se prezira, se potiska iz javnosti. Mladočehi n. pr. so zdaj v popolni nemilosti. A ravno tako se obeta slaba skrajni desnici t. j. odločnim katoličanom, katerih glas se je odmeval lani na katoliškem shodu.

To je sploh znana avstrijska politika: ne preveč na levo, da se ne žali desna, pa tudi na desno ne, da ne zameri leva. Tako je vže deset let, in Taaffe želi, da bi bilo še dalje.

Kaj čuda potemtakem, da spet ne veje od zgorej za versko šolo vgoden veter! Z versko šolo bi se liberalizmu vsekala nezaceljiva rana; da si torej ne odvrnemo liberalcev, prizanesimo jim; a da potolažimo katoličane, ogrnimo dose danjo postavo z novo, lepo pisano, navidezno versko suknjo. Znana upravljivost in mireljubnost bo vže tako zaslepila katoličane, da ne bodo videli, kako je pod novo suknjo skrit stari zajec!

Se vže dajo iztuhtati lepe besede in paragrafi, ki bodo pričali na papirji, da šolska postavba je odslej vsa drugačna, da nimajo ka-

toličani pravice več tožiti. Politiki umejo mojstersko, kako se z lepo zvonečo črko zadovoljuje vse stranke. Le z načeli se bojijo na dan. Kaker da bi res mej načeli ne moglo biti absolutnega nasprotstva in izključljivosti! In ta izključljivost se nahaja mej načeli katoliškimi in liberalnimi! Oboje spojiti je absolutno nemogoče. In ker ta načela segajo globoko tudi v vzgojo ter jo bistveno določujejo, je tudi absolutno nemogoče z eno in isto šolsko postavo vgoditi katoličanom in liberalcem.

In vender bi se hotelo od zgorej doseči nekaj takega. Pa to je, kaker smo rekli znak Taaffejeve vlade: ne nagniti se na nobeno stran. Kaker brž obvelja v Avstriji princip odločnosti nastopila bo tudi druga vlada.

Ta čas bo tudi prišel. Kaker povsod drugje, tako se bo tudi pri nas vse politiško strankarstvo ločilo in razspojilo na dve glavni skrajnostni stranki: odločno katoliško in radikalno. Katera od teh dveh bo zmagala, od tega bo odvisna vsoda Avstrije.

Mi katoličani vemo, za kaj nam gre pri šolski postavi; vemo tudi, da pri vzgoji svoje dece ne moremo nikdar skupno hoditi z liberalci. Oni ne poznajo čeznaravnega poklica v človeku, zatorej vzgojujejo le za to življenje; naša vzgoja pa meri pred vsem in konečno v nebesa, ter pri vzgoji podrejujemo zemeljsko srečo zahtevam večne postave. Posrejevanja ni v tem mogoče.

Ako si pa ne moremo pomoči obetati od zgorej, moramo začeti od zdolej s tem, da se okoriščamo vestno politiških pravic, katere nam daje vstavna država. Le po odločno katoliški večini v državnem zboru smo vstani priti do korenite preuredbe šolske postave ne le v ljudskih šolah, ampak v vsem javnem šolstvu. Ako smo liberalno postavo dobili vsled glasovanja v državnem zboru, zakaj bi je ne mogli odpraviti po isti poti?

Volitve se bližajo. Odločivne bodo za našo šolo. V nas je moč, v naših rokah stoji vsoda naša in naše dece. Začnimo se pripravljati na boj. Breznačelni, polovičarski možje se morajo vmakniti, in vrste njihove moramo dopolniti z odločnimi katoličani, katerim je katoliško načelo nad vse drugo!

Geslo pa, ki ima biti zapisano katoliški zastavi v Avstriji, geslo, ki ima voditi našo politiko, bodi: verska šola. To bodi parola, s katero hočemo v volitveni boj. A to parolo moramo vže zdaj povsod povdarjati in jo globoko vcepiti v um in srce avstrijskih narodov. Da se država krepko razcvita, da se zdravo razvijajo naše moči, mora država priznavati, mora se vklanjati naravnemu pravu, katero kliče, zahteva sveto, nedotakljivo: šola, vzgoja otrok tiče družini!

O pravem času nam dohaja nauk od sv. Očeta, kateri v svoji zadnji okrožnici prišteva drugim krščanskim dolžnostim tudi skrb za versko vzgojo mladine. Dolžnost pa veže vest. Iz tega naj bi vender enkrat razumen, da je krščanska dolžnost vdeleževati se politiškega

delovanja, pred vsem pa volitev; dolžnosti opuščati ali ne vestno izvrševati je pa greh.

V tem zmislu podučujmo naše ljudstvo, in videli bomo, kolika velemoč je ideja, recimo vera katoliška.

K sklepu naj tedaj govori sv. Oče Leon XIII.: „Pri ti priložnosti moramo opominati posebno družinske očete... da si prizadevajo otroke zgodaj podučevati. Podlaga države je v družini in sreča države se večidel postavlja mej zidovi domače hiše... Po naravi imajo stariši pravico izrejati svojo deco, in dolžni so skrbeti, da se otroška vzgoja in poduk zлага s konečnim namenom, zaradi katerega sopo Božji dobroti dobili otroke.“

„Zatorej morajo stariši si prizadevati, da odbijejo v tem vsako krivico, in da vstrajno povdarjajo pravico, da imajo oni oblast vzgojevati otroke, kaker se spodobi, po krščansko; in da se vso skrbjo odvrčajo otroke od tistih šol, v katerih jim preti nevarnost, da bi ne pili v njih strupa brezbožnosti.“

Nekoliko glavnih vzrokov, zakaj propada kmetijski stan.

Iz naših hribov 11. marca.

V dveh poslednjih številkah „Nove Soče“ čital sem dva dopisa iz naših kanalskih hribov, v katerih dopisnik jadikuje o vboštvu naših gorskih občin ter daje nekake migljeje državnih in deželni vlasti, kako in kaj bi morali storiti, da bi odvrnili vboštvo od naših gorskih prebivalcev. Dopisnik napomenjenih dopisov toži, da troški občinski se množe od leta do leta z dokladami bodisi deželnimi bodisi občinskimi. Davkoplačevalci ne morejo več prenašati prevelikih bremen, vedno bolj in bolj se zadolžujejo in konečno pripoje boben v hišo. O, lepe besede — pa le gole besede!

Kdo bi verjel, da je tako vboštvo v naših kanalskih gorah, baš v Kalu, kakeršno nam slika z živimi barvami dopisnik v „Novi Soči“! Ko so me slučajno moja gospodarska opravila prisilila, da sem moral ravno o pustnem času v Kal, nisem tam ni malo zapazil vboštva, temveč najživahnejše veselje: tam se je plesalo, prepevalo, vriskalo, gostivne so bile polne pivcev. Mislim sem si, no, v Kalu mora biti pravo ljudsko blagostanje, tu ljudi ne tara vboštvo in beda, o kakeršni se letos sliši mile glasove iz vseh slovenskih pokrajin. Vzdihnij sem, ko sem videl in slišal truš in ruš: blagor ljudstvu, katerega letos ne tara beda in vboštvo!

Čudil sem se poslé, ko sem prihodnjo nedeljo po pusti prijel „Novo Sočo“ v roke ter mej drugim dopisi čital dopis iz Kalu, pisan dne 20. febr. — torej ravno v četrtek po pustu. Kaj mislite, dragi čitatelji, kakšne misli so me navdajale? Prebravši oni dopis o kalški bedi, odstavil sem „Novo Sočo“ iz rok misleč, kako se ljudstvo samo pogreznaje v vboštvo in v bedo s tridnevno in s trinóčno plesno zabavo! Koliko nepotrebnih troškov, radi katerih mora prejeti ali poslej dražbeni boben nad zadolženim imetjem bobnati. Svetujem vam, gospod dopisnik iz Kalu, le nekoliko bolj odvrčati ljudstvo od takih upravljivih zabav, katere je tirajo v gmotno in v dušno škodo, iz katerih se čestokrat izcimijo nimančev nesrečni zakoni, radi njih nastanejo tudi občinski troški neznanani. Zaman bo vse naše jadikova-

nje po časopisih o bedi in vboštvu našega hribovskega ljudstva, dokler ne bo dalo slovesa svojim potratnim in zapravljivim zabavam, dokler ne bo spoštovalo varčnosti in smerenosti v svojem razveščevanju. Kdo pa je postavljen za to, da ljudstvo podučuje o štedljivosti in smerenosti, nego naša častita duhovščina in pa ljudski učitelji? A desetna vlast morala bi jih v tem važnem poslu podpirati, morala bi jim tako rekoč na roko iti, da še celo se silo bi morala zadrževati zapravljive in pogubonosne zabave.

Poleg navedenih vzrokov v napominanih dopisih „Nove Soče“ so še drugi, kateri povsplošujejo v naših hribovih vboštvo in bedo. In ti so, da so začela naša hribovska dekleta zahejati v tovarne v bližnjo Gorico. Odhod hribovskih deklet v tovarne zunanjo delajoče poljske moči ter provračanje slabše obdelovanje našega polja. Posostniki se dandanes pritožujejo, da ni delavcev, da so dneve previsoke. Kmet, ki potrebuje poslov za obdelovanje svojega polja, ne more jih vdobiti šestokrat po nobeni ceni, ker vse, kar je ženskega spola, strmoglavilo v tovarne. Čilost in mladeniško moč irtvujejo naša hribovska dekleta v blagor in v obogatitje tovarnišom, a posled njih onemogle in zastarele kosti morajo občine po mestnih bolnišnicah oskrbovati. Čestokrat se v tovarnah spridijo ter z nezakonekim plodom tem bolj nakladajo občinam stroške. Neka hribovska občina ima za kaj takega plačati 300 gl. stroškov. Kam bodo občine in posemne kmetije prišle radi obstoječe domovinske postave? Na boben! Kmetje so zadolžujejo pri skopu hih, katerih se ne morejo več nikdar osvoboditi, deželne in občinske doklade narščaj! leto za letom, kmetija donasa leto za letom ne dohodkov, ampak stroške vsled pomanjkanja delajočih moči, torej kmetijski stan propada, mora biti vničen.

Našemu kmetu je navstavljen past na vse strani. Sedanje brezverstvo ropa ga čudo rednosti ter ga vabi k zapravljivosti v pogubonosna društva, v katerih izgubi strah božji ter zanemarja dolžnosti gledé svojega gmotnega in dušnega stanja. OI druge strani navstavljen mu je past po šolskih in vojaških postavah, ker svojih lastnih otrok ni gospodar porabiti za poljedelstvo in za živinorejo. Njegovi otroci, ko še prav ne zuajo hoditi, niso njegovi, nego lastnina državna. Država sili otroke od 6-14 leta v šolo. Kako huda zavera je ta postava kmetijskemu stanu gledé njegovega stanja, posebno za nas hribovce, kjer je poglaviti kmetijski dohodek živinoreja, vidi se vže iz tega, da si ne morejo naši kmetje dobiti neobhodno potrebnega pastirja za svojo živino. Živina mora ostajati radi šolske postave ali v hlevu ali jo mora sam gospodar goniti na pašo. Potem takem ne more živinoreja pri nas napredovati, a nasproti davki vsako leto progresivno rastejo.

V past našemu kmetu je vojaška postava, ker ne izjema niti edinega sina. Čestokrat se kliče k vojaškim vajam možtvo o najbolj siljenem poljskem delu, kakor o setvi, košnji in žetvi ne gledé na to, koliko o takih prilikah kmetija trpi.

Država hoče imeti izveščane vojake, večče v vojaških poslih, tako se govori v viših vojaških krogih. No, dobro. Od kod bo pa hleb in novci, potrebni za vojake? Ako se ne bode zemlja s pridnimi rokami obdelovala, ne bo plodila, če ne bo zemlja plodila, tudi hleba in novecev ne bo. Torej kmetijski stan se mora varovati propada, ker le on vzdržuje državo in njene naprave. Kmetijskih delavnih moči potrebujemo, ker le po teh se bo vrnilo blagostanje državi in vsemu človeštvu. Sapienti sat!

Kmetoljub.

Dopis.

V Gorici. 13. marca. — V naši Gorici je zavladala začasno tišina; vse nekako „ždi“, da govorimo prav po domače. Ne menimo pa, da je to tišina pred viharjem. Čeravno bo še bučal tudi vihar, ne morda toliko pri nas, kakor po drugod. Pa vihar! Da bo res še komu padlo v glavo drugače vbrati strune, kakor jih vbirajo spravljivi možje na daleč in široko po svetu! Pa je nekaj v človeku, kar ga sili in žene, in mu ne daje miru. Neka moč je, katere ne more vkrotiti nobena sila, politika nobena. Ta moč je v prepričanju, katero rodi in vtrdi ideja. Brezidejno ali breznačelno stanje se ne dà nikdar dolgo ohraniti. Mi živimo v dobi načelne nedoločnosti; in nedoločljivost bi imela biti duševni zrak, v katerem bi morali po modrosti novih politikov skupno dihati.

Pa ne pojde. Oglašja se spet in spet klic po luči, po načelu, brez katerega ne more živeti razumno bitje, kakršno je tudi človek.

Mi pozdravljamo za veselo znamenje časa, da se je v Ljubljani sijajno obnesel prvi shod „katoliškega polit. društva“, da je njegov predaednik tako odločno povdarjal na njem katoliško načelo, ki ima veljati tudi — v politiki. Tako je; in Slovenci si nimamo še senjati o pravem napredku, dokler se ne bomo v javno delovanje društveno zbirali po nauku,

ki ga tudi mi brezpogojno podpisemo: „Društvu, ki hoče blagodejno in vseučno delovati, treba trdne podlage; to pa so načela, ki vodijo društvo. Mi smo se v društvu kot katoliki oklenili načel krščanskih, ker ves napredek, vsa omika človeštva zadnjih stoletij izvršila se je na podlagi krščanskih načel. Ta načela, nepravno še zelo prezirana, stopajo zopet očitneje na dan. To vidimo tudi v naši Avstriji, vlasti v nje preostalem mestu na Dunaju, kjer deluje močna socijalno-krščanska stranka zoper liberalni kapitalizem, zoper pijavke obrtno-delavskega stanu.“

Pa tudi drugje na Slovenskem prodira čedalje bolj načelo, recimo bolj: načelna različnost mej naziranjem katoliškim in onim, ki katoliškemu nasprotuje. Menimo tu nazore o šolstvu in ljudski vzgoji, katerim se pokori dandanes naše v državnem duhu izsolano mlajše učiteljstvo. Vaš list, g. vrodnik, je nekako spravljal v tek kočljivo vprašanje, katero si ni upalo do zdaj prav očitno na dan. Članček — če ga smemo tako počastiti — „Kam pridemo“ bi znal biti še osodepoln „Mlad učitelj“ v „Popotniku“ se je razgrel strašno. Da ne govorimo o dr. Mahnič — po tem mlatijo vže tako vsi — tudi duhovnov sploh ne boža pregalantno. In čujte žuganje za prihodnost: „Zdaj, ko prihaja ugodnejši letni čas, ter bodo pričela zborovanja naših učitelj-kih društev, naj merodajni gg. tovariši premislijo, ali bi ne b'le umeatno, da bi učiteljska društva izjavila svoj protest zoper nesramni napad na našo čast. Učitelji slovenski, ne dovolimo nikomur, da bi nam pljuval v usta!“

Mi želimo res, da bi se vprašanje o ljudski šoli razjasnilo na vse strani prav temeljito. In kakor se sliši, namerja nekdo dati k temu priložnost prijateljem ljudske vzgoje. Naj bi li tudi gospodje „mladi“ pokazali toliko taktosti, da bi koliker mogoče stvarno, objektivno in hladno zagovarjali svoje stališče, ako se res bojé toliko slabega od tistih, ki branijo pri vzgoji družini in cerkvi naravno pravo.

Politični razgled.

Politični položaj v državnem zboru, o katerem smo zadnjikrat pisali, da je postal zeio kritičen, se v teku tega tedna še ni razjasnil, in vedno smo še tam, kjer smo bili pred osmimi dnevi. Napetost, ki je nastala med Poljaki in konservativnimi Nemci in vsled tega med celo desnico in vlado, se še ni poglela. Poljaki bi bili radi, da se jim zbrise dolg, katerega dolžuje državi Galicija vsled zemljiščine odveze, in zahtevajo, da se ta zadeva reši še v tej sesiji, konservativni Nemci pa tirjajo, da se prej reši šolsko vprašanje v njih smislu in da bodo še le potem glasovali za zbrisanje onega dolga. Drugi desniški klubi in tudi vlada hočejo posredovati in s tem zaprečiti, da ne razpade desnica. Kakor se sliši, se imeli vže načelniki desniških klubov in vplivnejši možje konservativne stranke gosposke zbornice posvetovanja pri ministerskem predsedniku. Nemški konservativci namreč trdé, da se oni skoraj ne upajo domu, da pridejo pri svojih volivcih ob vse zaupanje in da vsled agitacije liberalcev in tudi tako zvane stranke „schärfere Tonart“, ki je zadnji čas nastala med konservativnimi Nemci in dan za dnevom močnejša prihaja, ne bodo več voljeni, ako ne priboré svojim volivcem verske šole. Tega razpora na desnici se najbolj veselé levičarji, ali ker sami za-se nimajo večine v zboru, zato ne vedo še, katerega izmed dveh med seboj prepirajočih se klubov bi se oklenili in k sebi zvalili, ali svoje sodeželane konservativce, ali pa Poljake. Pa obojno je nekako težko doseči; kot liberalci ne morejo in po svojih načelih tudi ne smejo prvim dovoliti verske šole, ko so na sedanjo brezversko šolo, ki je delo njihovih rok, tako ponosni, Poljakom pa kot Slovanom jim je tudi nekako težko bližati se. Ali levičarji bi za enkrat vže premagali vse te težave in odgnali vse pomisleke, ko bi le mogli s pomočjo tega ali onega desniškega kluba priti na krmilo in spet prejeti vajete v roke. Mimogrede naj le še omenimo, da se oni konservativni nemški poslanci, ki so udje proračunskega odseka, menda niti vdeležili ne bodo tistih sej istega odseka, v katerih se bode razpravljajal proračun naučnega ministerstva. Tak je tedaj položaj v državnem zboru; če se v kratkem ne zakrpajo nastale razpokline, čakajo desnico kakor tudi vlado resni dnevi. Ali ker

v teku zadnjih deset let, od kar Taaffe vlada sè sedanjo desnico, ni zdaj prvikrat, da se razodevajo taka nasprotstva med desniškimi klubi, katera so se pa vender še vsakikrat odstranila, zato se je tudi zdaj nadejati, da se srečno premagajo nastale težave,

Ker šolska komisija gosposke zbornice, v kateri sede tudi trije škofi, prav zdaj razpravlja predloženi načrt nove šolske postave, zato bi nemški konservativci skoraj bolje storili, da bi ne gnali za zdaj svoje opozicije tako daleč, ampak naj bi nekoliko počakali, da zvedó, kako stališče bodo škofi kot njihovi pravi in naravni voditelji zavzemali v tem tako važnem šolskem vprašanju.

Iz obravnave drž. zbora nam je ta teden malo poročati. Gosposka zbornica je imela to sredo edno sejo; na dnevnem redu so bile reči, katere je sklenila poslaniška zbornica, in nasveti dotičnih komisij. Poslaniška zbornica pa je dvakrat zborovala v teh osmih dneh. Ministri so odgovarjali na razne interpelacije; sklenila se je tudi splošna in začela nadrobna razprava o postavi, po kateri bi se imeli odškodovati tisti, ki bi bili po nedolžnem obsojeni.

V Pragi je prišlo pretekli teden do dijaških razgredov. Češki dijaki so se skoraj po vsem navzeli mladočeškega in husitskega duha. Nekateri profesorji češkega vseučilišča so letos v dež. zboru govorili proti spomeniku Husovemu, in s tem so padli v nemilost pri svojih slušateljih ali dijakih; zato so jih začeli ti v nekem listu, katerega dijaki sami izdajajo, surovo napadati; in ker je na to akademični senat izdajatelja onega lista z univerze za dva semestra izključil, so jeli dijaki pred stanovanji svojih profesorjev tako razgrajati in demonstrirati, da je morala seči vmes celo policija, ki je tudi najhujše razsajavce zaprla. Mladina je vže taka, da jo najdeš večinoma na strani hujšakačev in kričačev, za mirne besede in blagovoljne nasvete treznih ljudi navadno nima ušes, od tod pa tudi pride, da se toliko sicer nadarjenih mladeničev pokvari ali, kakor pravimo, zbirsí.

Za prihodnje deželno-zborske volitve na Moravskem, ki se bodo vršile to leto, je srednja stranka velikega posestva spet sklenila z levico kompromis; zato pa tudi češki listi pišejo, da naj se za kmečke občine, mesta in trge postavijo za kandidate najodločnejši možje, ki se bodo znali tej združeni stranki tudi po robu postaviti.

Kar je bilo vže dolgo časa sém pričakovati, to se je tudi zgodilo: T i s z a, predsednik ogerskega ministerstva, je dal svojo ostavko. Skoz 15 celih let je s pomočjo poslužne mu vladne strauke brezozirno vladal, stiskal Hrvate, pestil in zatiral vse druge narodnosti na Ogerskem, vtikal se v naše takrajšavske zadeve, imel velik vpliv na našo zunanjo politiko, s kratka njegova beseda je bila o svojem času odločilna.

Ali kakor pravimo, da Bog ne dá rasti drevesu do nebes, tako si je moral tudi Tisza enkrat vrat zlomiti; in kar je pri njegovem padcu naj lepšega, je to, da se je sam sebe vgonobil. Bil je namreč ogerski opoziciji o svojem času obljubil, da hoče do sedaj veljavno domovinsko postavo v toliko spremeniti, da Košut, kateri po tej postavi izgubi domovno pravico na Ogerskem, obdrži ogersko državljansko pravico, če tudi za njo ne bode prosil. Te obljube pa je Tisza dal, ne da bi se bil prej pogovoril in sporazumel sè svojimi tovariši v ministerstvu. In ko je na to Košut še objavil neko pismo, v katerem on ne prizna kronanega ogerskega kralja in imenuje sedanje razmere na Ogerskem nepostavne, Tisza levičarjem in Košutovim pristašem danih obljub ni mogel več spolniti, in zato mu ni preostajalo drugo, kakor odstopiti. Naslednik v predsedništvu mu bode dosedanji kupčijski minister grof Szapary, ki pa prevzame ministerstvo za notranje zadeve, vsi drugi ministri ostanejo, le kupčijsko ministerstvo menda sprejme

grof Bethlen, ko grof Zichy ni hotel stopiti v ministerstvo

Opozicija hrvaškega zbora je, ker jo je ban razžalil, zbornico zapustila in izjavila, da ne stavi nobene interpelacije več in da se sploh ne vdeleži več deželnozbornskih obravnav. Kakih izrazov je pri tej priliki rabil ban, nam do zdaj ni znano, le to pravi brzojavna vest, da predsednik zbora ni našel in videl v banovih besedah nikakega razžaljenja.

Iz inozemstva nam ta teden tudi ni skoraj mogoče o čem drugem poročati, kakor o krizah ali v ministerstvih ali v zbornicah.

Na Nemškem so nastala med mladim cesarjem in železnim kanclerjem Bismarckom tako različna mnenja, da bode moral skoraj gotovo Bismarck odstopiti. Cesar in njegov kancler se prvič ne vjemata gledé načina, kako bi se dalo rešiti delavsko vprašanje; drugič je pa tudi izid zadnjih državnozbornskih volitev više kroge zelo iznenadil. Bismarck neki želi, ker bi se sedanjim zborom ne mogel več po stari svoji navadi vladati, da naj se zbor, še predno se snide, zopet razpusti in razpišejo nove volitve; ali ker ni niti misliti, da bi v to cesar privolil, zato hoče kancler odstopiti. In listi so določili ali pa izvolili vže dan, ko bode šel Bismarck v zaslužni pokoj; ta dan ima biti 1. aprila, ko bode kancler obhajal svoj 75. rojstni dan. K mednarodnemu kongresu, ki bode začel prihodnji teden v Berlinu svoja posvetovanja o rešitvi delavskega vprašanja, so odposlale evropske države svoje zastopnike; še celó Francija bode zastopana, če tudi se je njena vlada s početka nekoliko obotavljala.

Na Italijanskem so pa imeli v predsedništvu poslaniške zbornice svojo krizo. Minister Crispi je namreč razpustil občinski zastop v Terni, ker je bil napravil neko slavnost na čast Oberdanka. Iredentovec Imbriani je koj interpeloval Crispija in mu očital, da je tudi on o svojem času Oberdanka imenoval mučenika za narodno stvar. Na to se vname oster razgovor med Crispijem in Imbrianiem, in zadnji ni bil kaj izbirčen pri rabi svojih izrazov. Crispi je od predsednika zahteval, da bi bil moral Imbrianija izgnati iz zbornice, s tem pa je razžalil predsednika Biancherija, da je dal na to svojo ostavko. In sam kralj je moral posredovati, da se je razpor poravnal in Biancheri spet prevzel predsedništvo.

Med tem ko Bolgarija po svojem zastopniku pri Turčiji moleduje, da bi visoka porta priznala princa Koburskega postavnim knezom v Bolgariji, je začela Srbija Rusiji se dobrihati in iskati njenega prijateljstva, za katero ni veliko maral prejšnji kralj Milan. Pred kratkim je bil predsednik srbske skupščine, Pašić, v Petrogradu; car ga je sprejel zelo prijazno in ga pri tej priliki odlikoval s Stanislavovim redom prve vrste. Tudi to je neko znamenje časa.

Domače in razne vesti.

Presv. cesar je podaril občini Fiumicello 300 gl. za cerkev.

Slovenski poslanci so šli v nedeljo pod vodstvom grofa Hohenwarta k ministerskemu predsedništvu ter grofa Taaffeju in naučnemu ministru razložili svoje želje gledé na šolstvo. Oba ministra sta obljubila — kakor poroča „Slovenec“, — da se bodeta „nach Thunlichkeit“ ozirala na šolske potrebe v slovenskih pokrajinah.

Na Koroškem se je ustanovilo dne 5. marca „katoliško-politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“, kateremu je namen buditi koroške Slovence proti verskim in narodnim nasprotikom. Novemu društvu želimo najboljšega uspeha!

O. Hausner, poljski poslanec in sloveč govornik državnega zbora, je vmril v Levovu.

Nesreča. V Solkanu je šel dne 6. t. m. neki delavec, ki je delal od mladih let do starosti v Bit-

terjevem mlinu v Stračicah, v skalnico pod sv. Goro drva seč. Kar se mu debel kamen zavalil na prsi, tako da mu polomi rebra. Nesrečnež je mrtev obležal na mestu. Nihče ne vé, kje ga zadene!

Neki Fornazarič iz št. Lovrenca v Furlaniji. zidar, mož krepak in še le 28 let star, je bil dne 11. t. m. pri svojem bratu, sladničarju v Semeniških ulicah v Gorici, ko je ta pretakal rum za nekega trgovca. Kar se mu pridruži in spiije en kozarec nesrečne pijače, potem pa povleče še dvakrat po cevi. Pijača ga tako omami, da se v omotici kar zvrne na tla. Navzoči ga spravijo v stran, da se nekoliko naspi, češ, ne bo nič hudega. A prihajalo mu je vedno slabše; brž pokličejo zdravnika, pa ni bilo boljše. Zvečer okoli 11. ure je vmril. Žalostni nasledki takih pijač!

Štipendij za Istro. Začetkom II. tečaja tek. šolsk. leta je razpisan štipendij v avoti 84 gl. za istranske gimnazijce, kateri mislijo stopiti v duhovski stan. Prošnje naj se pošljejo c. k. namestništvu do 1. aprila t. l.

Dunajsko vseučilišče obiskovalo je v pretečenem tečaju 4996 visokošolcev, in sicer 1558 pravnikov, 3598 medicincev, 615 filozofov, 256 bogoslovcev. Vseučilišče v Inomestu šteje 869, v Gradcu 1327 slušateljev.

Krištofu Kolumbu, kateri je pred 400 leti našel Ameriko, napravijo l. 1892 spomenik v Washingtonu, kateri bode stal 600.000 dolarjev.

Pokristijanila se je v Sarajevu neka judovska družina Tobory. Kanonik dr. A. Jagatič, vrednik „Vrhbosne“, jim je podelil sv. krst 20. februarja.

V Varšavi so prišli na sled strašnemu sločinstvu. Neka babica je v družbi z dvema ženskama in enim dečkom vmerila okolu 50 otrok.

Veliki slepariji so prišli na sled v Petrogradu. Kakor poročajo časniki, nabirali so se darovi vže deset let po celi Rusiji za zgradbo velike cerkve na mestu, kjer je nesrečno končal svoje življenje car Aleksander II. Darove je sprejemala akademija lepih umetnosti, kateri je predsednik veliki knez Vladimir. Pred kratkim časom so hoteli pregledati blagajnico, a 800.000 rubljev ni bilo več v njej.

Zaničevalec rožnega venca. Neki brezverec na Francoskem je pred mesecem djal svojemu lovskemu psu rožni venec okolu vrata, češ, rožni venec se psu prav lepo poda in jaz sem posebno veliko lepih zajcev nastreljal, odkar moj pes nosi rožni venec na vratu. Kmalu na ta zbolil človek, vrat mu začne otekati, bolečine so neznošne, ne more ne jesti ne piti ne dihati; v troh dneh je mrlič. Bil je slednjič tudi pokopan kakor pes t. j. brez duhovna in cerkvenega pogreba; to je bil njegov konec. — Ne norčuj se iz svetih reči!

„Rimskega Katolika“ vrednik naznanja še enkrat gg. naročnikom, da je opravništvo svojega lista popolnoma izročil „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani in da se tedaj le pri poslednji naroča in plačuje. Vredništvo sprejema le rokopise (seveda — ko bi dohajali!)

Dom in svet prinaša v II. zvezku sledečo vsebino: 1. Vragova nevesta. — 2. Enaki in različni poti II. Počena struha. — 3. Selska slika. — 4. Kurant. — 5. Pisma iz slovanskih krajev. — 6. Rimske elegije. — 7. Črtice o rokovanjcih. — 8. Nekaj porabnih mislij o slovenščini v govoru in pisavi. — 9. Čutno predstavljanje pa mišljenje in zakoni mišljenja. — 10. Slovstvo. — 11. † Dav. Trstenjak. „Dom in svet“, izhaja dne 20. vsakega meseca in stane za celo leto 2 gl. za pol leta 1 gl. Vredništvo je v „Marijanišči“ v Ljubljani.

Odbor „Slovenskega jezika“ opravičuje proti našemu dopisniku iz srednjih Brd visoko odlikovanje, katero je on naklonil dež. posl. dr. Rojcu s tem, da ga je imenoval častnim članom svojega društva. Ker do zdaj nismo prejeli nobenega odgovora od svojega dopisnika — bržkone „Nove Soče“ ne čita — zato naj pa mi nekoliko popravimo, kar piše odbor. Pred vsem naj izjavimo, da mi nikakor ne zavidamo dr. Rojcu doše mu časti, temveč privoščimo mu jo prav iz srca; a tega odbor „Slov. jezika“ nam vendar ni še dokazal, kake zasluge si je dr. Rojic stekel za Brda. Odbor našteva več peticij „Slov. jezika“, kateré je dr. Rojic predložil dež. odboru, in toplo, ter s prav dobrim vspohom priporočal. To ni po vsem res. Kakor kažejo poročila o sejah dež. zbora, je sicer res, da je dr. Rojic tiste prošnje predložil zboru, ker vsaka peticija mora biti predložena po kakem poslancu; popolnoma neresnično pa je, da bi

bil dr. Rojic tiste peticije tudi priporočal. Vse prošnje „Slov. jezika“, kakor ona za zgradbo ceste čez Gradec, za zidanje mosta čez Reko pod Dobravo, za preložitev mitnice pri Sošinem mostu, so se bile izročile pravnemu odseku, čegar od dr. Rojic niti bil ni. O njih sta poročala v imenu pravnega odsaka dva druga slovenska poslancu; in deželni zbor je po njihju stavljeni predloge tudi sprejel, ali dr. Rojic pri tej priliki niti ust ni odprl in prošnji nika ko r in nikjer ni priporočal. V toliko smo hoteli stvarno popraviti izjavo „Slov. jezika“, da bi kedo ne mislil, da so se reči v resnici tako godile, kakor je opisuje „Slov. jezika“.

Piše se nam od nekod: „V zadnji „Soči“ se neki dopisnik iz Brd, ki je gotovo duhovnik, pritožuje, da g. Likar, trgovec v Gorici, pošilja po deželi cerkvene tiskovine, ki se tiskajo v Obizizjevi, in na v Hilarijanski tiskarni, katerá je nekako duhovenska in katere čisti dobiček je namenjen za važen katoliški zavod — malo semenišče. Tudi jaz sem tega mnenja, da to ni prav. Kakor slišim, je g. Obiziz dober narodnjak, in prav je tudi, da ga Slovenci podpiramo; ali mi, ki potrebujemo takih tiskovin, smo tudi duhovni, in zato moramo pred vsem naročevati si jih tam, kjer je naš zavod. Da je pa prav g. Likar začel naročevati take tiskovine v Obizizjevi tiskarni, je prav lahko umevno; on je šel za „Novo Sočo“ in, kakor se mi pripoveduje, ni bilo in ni v Gorici skoraj nobenega tako zagriženega nasprotnika stare „Soče“ in njenih sodelovalcev in naročnikov, kakor je prav g. Likar. Prijatelje stare „Soče“ in tudi malega semenišča sem hotel na to opozoriti, in oni bodo vže vedeli, kaj jim je storiti; tedaj: „svoji k svojim“.

Misli a) Slava je navadno grob časti — a čast je malokedaj pot do slave.

b) Boljši je umen neprijatelj — kakor neumen prijatelj.

c) Ljubezen do domovine je ogenj, samo s to razliko, da so nekoli tega ognja olje, oglje, drva, ki gorijo, a drugi se pri tem ognji — grejejo, ali si kuhajo, ali si suodke zašigajo ali si jih bodočo zašigati.... Tako moder mož. A le malo jih je razumelo.

d) Res mnogo ljudi je, ki le zaradi tega berejo, da bi ne morali misliti!

e) Slabo, katero ljudje delajo, jih redno preživlji, a dobro se redno k njimi pokopa.

Drobnosti. 1. Konstantin veliki knez, ruski je videl nekaj v cerkvi mladiča, ki si je vedno lasi gladil in se v malem zrcalu ogledoval. Veliki knez razkačen od takega nespodobnega vedenja, vkaže mladiča po božji službi vjeti, mu polovico glave do gologa ostrži in ga voditi po mestu rekoč: „Zgled bodi, kako se imajo kaznovati oni, ki se gizdavo in ošabno vedejo v cerkvi, a na božjo službo ne pazijo.“

2. Nadškofu burdegalskemu, ki je vmril l. 1845, je oglasil nekega dne sluga žensko prosečo podpore. „Je stara?“ vpraša škof. „Okolu sedemdeset let.“ „Je res potrebna.“ „Vsaj zdi se.“ „Daj ji 25 frankov.“ „Bode preobitno, premilostljivi gospod, — rekla je, da je židinja.“ „Tako! Daj ji torej 50 frankov, ker vender le toliko v škofa zaupa.“

3. Neki lakomnik je zelo obolel. Ko ga duhovnik obiše, izproži se govori, da bi se moral pripravljati za smrt. „O prečastiti gospod, vskrikne radostno lakomnik, komaj pričakujem smrti, kajti ti zdravniki so brez vesti. Ako bi bil bolan še par dni, spravili bi me na beraško palico!“

4. „Ali se ne sramuješ, Janez, da se daš ti, taki hrast, tepsti od svoje žene.“ „Zakaj bi se sramoval? Saj mene ne boli — a njo veseli.“

5. Jakob I., kralj angleški, ravno odpustivši od zaslišanja nekega poslanca reče svojemu kanclerju Bakonu: „Lep je ta poslanec, in pa velik — kaj ne? Kaj pa sodite o njegovi glavi?“ „Veličastvo“, odgovori kancler, „veliki in lopi ljudje so navadno podobni štiri — ali petnadstropnim hišam: niža nadstropja se dobro dajajo v najem, a najviše ostaja redno — prazno.“

Po kratki rabi prekoristno zobno čistilo.

LEPOTA
zob
Nova ameriškanska
glicerinova zobna krema
(zdravniško preiskana)

KALODONT F. A. SARG'S SOHN
— & CO. —

c. k. dvorni zalagatelj na Dunaju.

Dobiva se pri lekarničarjih parfumeurjih itd., 1 kos 35 kr. — V Gorici pri G. B. Pontoniju, A. de Gironcoli, lekarni Kürner in Cristofolettiju.

V samih osem letih po iznajdbi na stotine prisnanj pridobila si je: Rih. Gaertner-jeva tekoča francoska likavna mast za čevlje.

V eni minuti svetijo se čevlji kot zrcalo, ne da bi jih krtačil. Pomanejo se čevlji samo s to mastjo in v trenutku postanejo in ostanejo tudi črni in svetli saj za 8 dni. Mokrota jej nič ne škodi, da ta mast zabrani cold, da se čevlji tako lahko ne premočijo. Priporoča se posebno v več. duhovščini, p. n. oficirjem, oskrbnikom, logarjem in sploh vsakomu. Pri c. in kr. vojakih je še davno v navadi. — Tudi konjska oprava čisti se lep: s tem masilom.

Prodaja se pri večih kupcih, usnarjih in čevljarjih. V Gorici ima zalogo: EMILIO GENTILI, Via Signori.

Podilja se preste post: 2 skl. za 1.50, 6 skl. za 3 in 12 skl. za 4.80.

Komisa tovarna Rih. GAERTNER, c. in kr. vojni oskrbovalec, Wien, Giselstrasse 4.

Prodaja se pri večih kupcih, usnarjih in čevljarjih. V Gorici ima zalogo: EMILIO GENTILI, Via Signori.

PRODAJA PAPIRJA

Tiskarna Pallich

v Gorici — Travnik 6

Prodajam po najnižji ceni vse, kar je potreba za pisanje in šolsko rabo. Tiskam knjige in drugo. Imam v zalogi tiskovino za občinske vrade, šolske, molitvene knjige, liste ilustrovane in za modo, slovstvena dela vseh strok.

Tiskovine vsake vrste se oskrbujejo točno in najcenejše.

Nadejaje se mnogih naročil se priporočam s odličnim spoštovanjem

J. Pallich.

Peronospora - škroplilnice

po Allweier-jevem sistemu.

Toliko javni zavodi kot zasebniki priznali so te škroplilnice kot najboljše in primernejše za škropljenje tert proti peronosperi ali strupeni rosi. — Posebno

jih priporoča še njih pripravnost in ročnost pri porabi in nošnji. Ker so iz take rude, katera ne oksiduje so tudi zelo terpežne.

Natančneje pojasnila o njih rabi in ceni podaja edini založnik

GEORG HENKEL

na Dunaji, III Sechskruegelgasse šte. 16.

Dobivajo se vže zdaj v nekaterih boljših prodajnicah železa.

Če bi jih hotel pa še kdo imeti v razprodajo naj se oglasi.

S 1. marcem t. l.

preselil se je zdravnik

Dr. Ernest Fratnich

v hišo št. 14, II. nadstropje,
Via Signori.

Odlikovanje z svetovnih razstav:

v Londonu 1862, Parizu 1867, na Dunaji 1873
in spet v Parizu l. 1878.

Prodaja klavirjev s plačilom na obroke.

Klavirji za koncerte in za dom, kakor tudi pianini iz slavno znane firme: Gottfried Cramer, Wilh. Mayer na Dunaji prodajajo se po 380 gl., 400 gl., 450 gl., 500 gl., 550 gl., 600 gl. in 650 gl.

Klavirji drugih firm po 280-350 gl.; pianini drugih firm od 350-600 gl.

Dobijo se vedno v

A. Thierfelder-jevi

prodajalnici in posojilnici klavirjev na Dunaji, VII, Burggasse 71.

Podilja se preste post: 2 skl. za 1.50, 6 skl. za 3 in 12 skl. za 4.80.

Teodor Slabanja

metar v Gorici, ulica Karli št. 17.

priporoča se vljudo pri visoke častiti duhovščini v napravo cerkvenih posod in orodja najnovejše oblike, kot: monstrane, kelihov itd. itd. po najnižji ceni.

Stare reči popravi, ter jih v ognji pozlati in posrebri. Na blagovoljno vprašanje radovoljno odgovarja.

Podilja se preste post: 2 skl. za 1.50, 6 skl. za 3 in 12 skl. za 4.80.

Rohseidene Bastkleider n.

10.50 per Robe und bessere Qualitäten versendet porto- und zollfrei das Fabrik-Depot G. Henneberg (K. u. K. Hoflieferant), Zsh. dir. Master umgehend. Briefe kosten 10 kr. Foto 1

VELIKI TEDEN in VELIKA NOČ,

sestavil

ANDREJ MARUŠIČ,

učitelj verstva na c. k. gimnaziji v Gorici,
vdobiva se pri g.

EDVARDU SEITZ,

Via Seminario.

Na drobno in na debelo.

JOŽEF CULOT

v GORICI v RAŠTELJI;

obilna in mnogovrstna zaloga norimberških, galanterijskih, malih reči in igrač.

Največi izbor blaga za raznoščake (havzirarje) kramarje, čevljarje in krojače, potem molkev, svetih podob, roženkrance itd.; priporoča svojo veliko zalogo ureš ali lepotičij, tapecerij, olupčevalnega papirja kakor tudi zlate in srebrne podlage za mrtvaške truge po fabričnih cenah, veliko zalogo sveč in veliko zalogo čevljev vsake sorte za male in velike cene in može itd. Le Griffon e Houblon.

POSEBNOST!

VRTNA SEMENA

vsake vrste in gotove dobrote.

CENE

tako nizke, da se ni bati tekmovanja.

Na drobno in na debelo.

Nelle tutte traffiche nonchè negozi di galanteria.

L'ottimo papiro dei cigarette e il schifetto

LE HOUBLON

FABBRICATO FRANCESI DI CAWLEY & HENRY PARIGI

MEDAGLIA D'ARGENTO, ESPOSIZIONE UNIVERSALE PARIGI 1889.

Deposito generale: OTTO KANITZ & Co., VIENNA.

Izvrstno pivo iz znane TOVARNE PIVA V GÖSS-U (Štajarsko) blizo Gradec-a prodaja v sodcih in boteljkah

LEON STEINDLER

glavni zastopnik omenjene tovarne, Via dei Vetturini šte. 9.

Ravno tam dobijo se tudi naravna ogerska vina.

NAZNANILO.

Podpisana počastuje se p. n. kupcem naznaniti, da je kupila tovarno piva v Puntingam-u (prej Holt) ter jo združila z vže obstoječo tovarno piva v Gradec-u (prej Schreiner).

Zastopnik in opravnik omenjenih združenih tovarn za mesto Gorico in deželo je gosp. Emil Pincherle, Via Barzellini šte. 20.

Podpisana zagošavlja, da bode vsako naročilo vestno in natanjko zvršila.

PRVA TOVARNA PIVA V GRADEC-U

(društvo brezimno), prej FRANC SCHREINER in sinovi.

Gorica, 12. marca 1890.